

Jarðaspurningurin.

Hin av ministeriinum setta nevnd til viðgerðan av jarðaspurninginum hevur verið eitt áhugavert uppskot inná tingborð, óivað hitt tydingarmiklasta uppskot jarðarbrúkinum viðvíkjandi, ið frammí hevur verið.

Jarðaspurningurin — at fáa jorð til uppdyrkan, studding til umvølingar og dyrkan av jorð, til kostar, landbrunnar, reidskap, inngrødingar, til tað, flyting av kalki, tilskot til nýbyggjarar, at fáa bilug lán til stovnan av smábrúkom o. s. fr., alt hetta hevur verið meiri og meiri og sterkari og sterkari frammí millum manna, sum árinu hava gingið og ansurin fyri jorðini er vaksin.

Fyri mongum árum síðani varð sett ein nevnd, »Landbokkommissionen». Hon arbeiðdi í mong ár og kom at enda framm við einum álit. Og álitid var bæði stórt og drúgt, ein stór bók, tvær bókur, hin stórur uppá 807 bladsíður og hin minna uppá 317. Men alt hetta drágu og rúgvismikla tillag var ikki tað úrslit, ein kundi ynskja og væntað. Nakrar lógir, sum útskiptingarlógin, jaktlógin o. a., vórðu tað framdar í mikli broytingum skapi. Orsøkin til, at ikki meiri er spurt burtur úr hesum stóra tillagi, er óivað tann, at »Landbokkommissionen» av 1908e var ov mikli »konservative».

Men tíðin hevur síni krøv. Samfelagið kann ikki verða standandi á miðaldarstøðu. Hin nýggja tíðin kann ikki verandi teppast. Hennara krøv gerast at enda so sterk, at ikki fer at enda til at byrgja tey inni. Hitt uppvakandi jarðaleysa unga liðið kann ikki finna seg í at vera heimleyst, rólleyst í tí landi, tað elskar, og sum er tess heim, føðilandi, fósturland.

Í 1927, 28 og 29 víðiták logtingið uppskot til lóg um heileiðs statstudding til uppdyrkingar í Føroyum. Men ministerið dæmdi ikki hesi uppskot. Í snum svarskrivili til amtíð sigur tað millum annað: »... Da Ministeriet imidlertid erkender, at Spørgsmaalet om, hvorvidt der bør gennemføres en særligt Lovgivning, sigende til Fremme af Opdyrkningen paa Færøerne, fortjener nærmere Overvejelse, har Ministeriet bestemt til Behandling af Spørgsmaalet at nedsætte et Udvalg, bestående af Hr. Amtmanden som Formand, Landbrugs-konsulent og 3 af Lagtinget valgte Medlemmer, 1 fra hver af Lagtingets Grupper».

Men sjálvtíð og sambandið kundu ikki koma á samt um at velja línir í hesa nevnd. Uppskotið fall á tingi. Men so loftaði formaður javnaðarflokksins málinum, setti framm nýtt uppskot. Tað varð víðitakið, fekk 18 atkvøður. Hetta hendi í 1930. Nevndin hevur síðani verið í arbeiði, og tað má sigast, at hon hevur avræið eitt stórt arbeiði. Línirnar hava verið í grannalondunum fyri at kanna jarðavíðurskiptini har. Í ár liggur úrslitið frammí á tingi, aftaná at tað hevur verið hjá ministeriinum við hesum orðum: »Man henstiller at der efter stedfunden Trykning sendes Lagtinget 100 Eksemplarer med de Bemærkninger, Ministeriet paa Forhaand maatte finde Anledning til at fremsætte, saaledes at Lagtingets Medlemmer om muligt straks efter 1. Juli 1932 kan faa Adgang til at gøre sig bekendt med det foreliggende».

ÚR SUÐUROY

Ministerið hevur haft uppskotið til umhugsunnar í um ¾ ár og hevur nú sent tað til logtingið uttan áttíðingar. Vit hava soleiðs loyvi at halda, at ministerið hevur gjørt uppskotið til sitt, góðkent tað.

Og hvat ber so hetta uppskotið í sær? vita vit, at hvør Føroyingur forvitnislur spyr.

Vit skulu royna í stuttum at siga høvudsinnihaldið.

Vit loyva okkum at byta frágreiðingina í eina sindur ódrýsið raðfylgju, enn uppsetanin er í nevndarálitinum:

I.

Stovnan av Føroya jarðagrunni og kansara virkan.

Stovnaður verður ein jarðagrunnur fyri Føroyar. Hesin grunnur hevur til endamáls at fremja jarðarbrúk og urtagarðsbrúk o. m. landbúnaðinum viðvíkjandi.

Til jarðagrunnin rindar staturin 100.000 kr. um árið í 20 ár og logtingið 10.000 kr. árliga í sama tíðarskeiði.

Sum »Grundfond» fær jarðagrunnurin: 1) **Allar statsins obligationur** fyri givin lán til stovnan av smærri jarðarbrúkum í Føroyum **eins og obligationurnar** fyri »Grundforbedringslaan» til Føroyingar. 2) **Allar inntøkur** av kongsgóðsinum **og av jorðini**, ið er avlóg til royndarbrúk, læstunum og aðrar **eins og inntøkur** av prestajorðini **og aðrar** »beneficeraðe» jorð her á landi. 3) **Inntøkur** av **teirri jorð**, ið jarðagrunnurin keypir, **eins og inntøkur** við sølu av góðsinum, ið er í hondunum á tí almenna.

Inntøkur til jarðagrunnin eru atlaðar soleiðs:

Tilskot frá statinum	kr. 100.000
Tilsk. frá logtinginum	- 10.000
Inntøkur av jorðini	
hjá tí almenna	- 16.000
4 pct. í rentu av	
»Grundfondens» obligationum	- 6.000
Inntøkur við sølu av jorð	- 12.000
Tilsamans	kr. 150.000

Jarðagrunnsins útreiðslur metast til:

Premiur fyri góða skipan og dyrkan	kr. 4.000
Tilskot til jarðavmvolan og dyrkan av hagajorð	- 20.000
Tilskot til kostar og landbrunnar o. a.	- 10.000
Tilskot til inngrøding av jorð	- 4.000
Tilskot til búnaðarfelag og flyting av tóðum og keyp av reidskapum	- 6.500
Tilskot til útreiðslur við skipan av virkislandsfelagum	- 500
Tap uppá lán frá jarðagrunninum	- 5.000
Útreiðslur við hjálp og arbeiði frá sakkonomum (ferðatútreiðslur og lón)	- 10.000
Tilsamans	kr. 70.000

Eftiri av teim árligum inntøkum uppá 150.000 kr. verða so 80.000 kr. til árliga vaksan av grunninum. Við hesum peningi verður arbeiði á besta hátt: grunnurin keypir jorð, veitir jarðarbrúarum 3 pets. lán uppá

langt áramál o. s. fr. Lánini kunnu verða avdráttarfrí í 5 tæy fyrstu árin. Táid 20 ár eru gingin ættast grunnurin hava vaksið seg so mikli stóran, at framvegis tilskot frá stati og logtingi ikki eru neyðug.

(Framhald).

„Vi fik Ret“ er ikke rætt.

Tað er menniskjansligt, at menn fróast, tá ið teir halda seg raka við eitthvørt tekin uppá, at samanhalðið hjá mótskúðummonnum rillar. Samanhalð ger jú sterkt, verður sagt. Kann tað spreingjast, er deyðin í durunum, tí sum orðið sigur: tað ríkið, ið kemur í stríð innan sær, orkar ikki at slanda. Klandur og klovningar innanfyri ein flokk tekur burtur kraftina — tað er sagt. Jú! Og tað er menniskjansligt, at mótskúðumenninir eru fegnir og tala í ovfarakti, hvørja ferð teir halda seg raka við klandurs- og bróðurbardagan hjá hvørjum øðrum.

Tað er menniskjansligt, at okkara heidraða mótskúðublað »Dimmalætting», tess yngri blaðstjóri, skaldið L.-S., hin ungi falkur og vaktarmaður sambandsins, hevur okkara flokk, hitt enn fámanta socialdemokratíð í Føroyum, í kikanarum — og tað er okkum »sjálvandi ein heidur. Og finst so eitthvørt tekin uppá veikleika, tvídrátt, ja skilnað, er tað heldur ikki annað enn menniskjansligt, at hann letur sítt frægðarlep høyrast í blaði sínum og blesir út tey stóru tíðindini, at nú er klovningur komin í millum teir føroysku socialdemokratarnar. Vit siga hann ikki illan fyri tað. Vit høvdu kanska gjørt tað sama í hansara stað, um vit ikki vóru meiri varnir. Men sjálvt tilfellið sterkt og skart logandi tekin, sum teir víðgítu rumbulfundirnir framanundan logtingsvaldið seinast, kundi ikki fáa okkum til at profetara og útlægja, at dómadagur, spreinging og oyðing er í hendi hjá sambandinum. Rembingar eru innanfyri allar flokkar, har ið liv er. Hvið dylja tað?

Tað er alið hugstoytt at verða vaktur úr dreyum, at verða rívin úr »illusjónum», ið ein hevur stárt seg villan í. Vit hava loyvt okkum at vakt hin unga blaðstjóran á »Dimmalætting» úr dreyum sínum og rívið burtur »illusjónina» um skilnað og klovning í javnaðarflokkinum. Hann má fyrigeva okkum. Men tað týskt tessverri ikki at hava batt. Vit siggja, at hann aftur hevur haft kikanin á loftið og er fallin í aftur somu »illusjón». Tað ger okkum illt uppáftur at noyðast at vónbróta mannin. Tilik »sjónskeite» er eitt sindur óvanlig. Vit eru tí farin at halda, at annaðhvørt megu eyni vera kám ella eru tey fongd við evnum at siggja — í hvussu er í summum lotum — yvir seg. Hvort tað nú er, so er brekið nevrandi, særlega fyri so ungan mann. Var talan um ellisbæk, var ikki so nógv at harma. Tað fekk so ein skjótan, lat okkum heldur siga: skjótari enda — vit ynskja jú ikki lívið av nokrum manni.

Tvorturímóti! Men tað kann jú eisini vera talan um eina ungdoms yvirspenning. Um so er, kemur tað víst at javna seg. Vit hava í øllum føllum loyvi at vóna tað.

Tað ger okkum sum sagt illt at ríva hin unga blaðstjóran úr »illusjónini». Men vit kenna okkum skylda eina ferð enn at upplýsa, at tey onkustaðni í sjónarringinum ánaðu tekin uppá ein skilnað, »en Sprengninge» av Føroya javnaðarflokki, eru ein yvirsjón ella eitthvørt annað, ið er innbilt, ikki til.

Høvudskeini fyri og stuðlarnir undir teim nevndu skilnaðarillusjónum eru **Viðstein** og **lysingin um ársaðalfund javnaðarmanna í ár**. Men her má vónin bresta.

Vit loyva okkum at upplýsa:

1) **Logtingsmaður M. S. Viðstein** stendur framvegis í tí føroyska javnaðarflokkinum. Hann er framvegis annar helmingurin í javnaðarflokkinum á tingi.

Av tí hann er javnaðarmaður, organiserar socialdemokraturnar, kann hann sjálvandi til eina og hvørja tíð vátta yvir fyri tí d. »Dimmalætting», at hann er socialdemokrat og ikki kommunistur, fyri tí hann skrivir eina søguliga frágreiðing um, hvussu afturhaldsins hverksmenn fóru við Klara Zetkin, Karl Liebknecht og Rosa Lúsenborg, ið hvør ein javnaðarmaður virðir fyri stríð teirra móti kríggi og fyri arbeiðaranna frigering. Ein javnaðarmaður kann vel hava hesa víðing uttan at góðkenna ta kommunistisku áskoðan, at leiðin er at fara fram við hórðum og völdum og istaðin fyri: **socialdemokrati seta socialdispoti**. Munurin á hesum báðum orðum er munurin millum javnaðarmenn og kommunistar.

2) **Lýsingin um javnaðarflokksins áðalfund** í ár hendi ifyllgju flokksins lóg og var so stalt ikki óreglulig.

At P. M. Dam stóð undir komst av, at M. S. Viðstein á lógligan hátt hevði sagt seg frá sum formann, hvarvið næstformaðurin kom at virka sum formaður til stjórnarvalið, ið skal henda á hvørjum ári.

So liggur landið, harra blaðstjóri Lindenskov-Samuelsen.

Ellisrentan aftur á Føroya lögtingi.

Javnaðarmenn reistu málið um ellisrentu av nýggjum, tá ið teir komu inn á ting.

Sum at kalla øll social mál mótti ellisrentan stóra mótskúð hjá afturhaldsflokkinum á tingi.

Uppskotið hjá javnaðarmonnum var felt á fyrsta sinni. Men málið var afturreist. So í fjór vardi tað nú í gildi setta uppskot víðitakið. Javnaðarmannuppskotið við hægri ellisrentu varð felt.

Hóast tann studningur ellisrentan eftir tí víðitakið lóg má sigast at vera lágur, er lógin eitt stórt framstíg, samandarin við ta avtiknu lóg um studning til tey gomlu. Kortini er at siga at víðvikjandi Havnini er lógin eitt afturstíg fyri tey gomlu við tað, at hon liggur í »satsum» sínum niðanfyri tað, ið hevur verið veitt teim gomlu í Havn í studningi.

So stalt er tað lætt skiljandi, at Havnar kommuna er komin til tingið við áheitan um at fáa lógina broytta fyri Havnina so-

leiðis, at »satsirne» verða hækkaðar nakad sum av javnaðarmonnum borið framm á tingi.

Av tí at tað er einans staturin og kommunan sjálv, ið rinda ellisstudningin, skuldi ein kunna hugsað sær, at teir heidraðu tinglimir einki høvdu ímóti, at lógin varð broytt fyri Havnina. Men so var ikki.

O. F. Joensen úr Klakksvík — hann var tann maðurin innanfyrir afturhaldsflokkanar, sum eigir stórusta æruna fyri, at flokkarnir gingu víð tí sindrinum, sum er ígjøgnum fort — greiddi frá umsóknini. Vit høvdu væntað, at hann fór at víðmæla umsóknini. Men so varð ikki. Tvorturímóti! Hann gekk hart ímóti, at Havnar kommuna longu skuldi koma við áheitan um broyting í lóginu og vónaði, at tingið ikki so frætt sum útselti málið, men einans hart noktaði. Hetta undraði okkum stóruga, tí vit høvdu satt at siga gleitt okkum yvir, at tað, sum maðurin segði, hevði merkt »socialur gróður í honum». Hann var framsøgumaður fyri sambandið, so vit hava tessverri ikki góðar vónir um, at sambandið livgar umsóknini hjá Havnarmonnum, um so J. O. Joensen sum býráðslimur talaði vel fyri umsóknini.

Fyri sjálvtíð talaði N. Niclasen, Hann talaði hart og leingi ímóti ellisrentulógini sum heild og segði, at hann als ikki hevði væntað at siggja eina umsókn í ár um at heikka ellisstudningin. Særlega hart lók hann í 60 ára aldursmarkið og vísti á seg sjálvum sum 60 ára gamlan. Hann kundi móta eina um hvørjum manni til arbeiðis. Hann hevði ongatíð verið lættari og fúsari. Ellisstudningurin víldi skilja foreldur og børn, hon víldi vera nýtt til lukkus, parastárs — og tað vóru fiskararnir, ið komu at betala gildið, o. s. fr.

Fyri javnaðarmenn talaði P. M. Dam. Hann undraði á stóðu O. F. Joensens, helt tað vera óforstáltilig, at tingsins menn skuldu vera ímóti umsóknini hjá Havnar kommunu. Logtingið læt jú einki. Peningur, ið talan var um, kom jú høvudsakliga av statinum, resin, hin minni parturin, av sjávar kommununi. Hann talaði so hvassliga ímóti Niclasen og særlega móti tí, at Føroyingar, ið slitu og sleipdu harðari enn flest onnur fólk, skuldu vera á bestu árum, tá ið teir vóru 60. Tá vóru flestir av okkara fiskarum útslittir, hvør nerv og spong úttogd. Men Niclasen undraði hann ikki. Niclasen sociala hugsan hevði ikki víst seg at verið særliga útvíklad.

Ein ímalangur orðadráttur stóð nú millum N. Niclasen og P. M. Dam, so formaðurin mátti slíta fundin, áðrenn diskutiðin var liðug.

Tíðindi.

Tvøroyri.

Verkfrøingar, ið hava verið á Tvøroyri fyri at kanna eftir líkindini fyri minnivirki í Suðuroy, eru nú farnir aftur til Danmark.

Um úrslitið vilja teir enn einki úttala. Teir vilja, tá ið teir eru niðurkomnar, »analysera» tilfarið vítskimpliga.

Vit her heima biða við spenningi eftir frágreiðuni frá verkfrøðingunum.

Arbeidarnir og Suðuroyingar sum heild vóna, at kolavirki má verða byrjað. Arbeidislíkindini í Suðuroy eru alt annað enn góð. Arbeidsloysi er ógvuliga stórt — og hvat svørð er harðari enn arbeidsloysi!

Storhvalaveiðan í Lopra.

Veiddir eru 45 hvalir við hvalastøðina í Lopra.

Ansvarhavandi blaðstjóri fyri Suðuroyar-síðuna: P. M. DAM